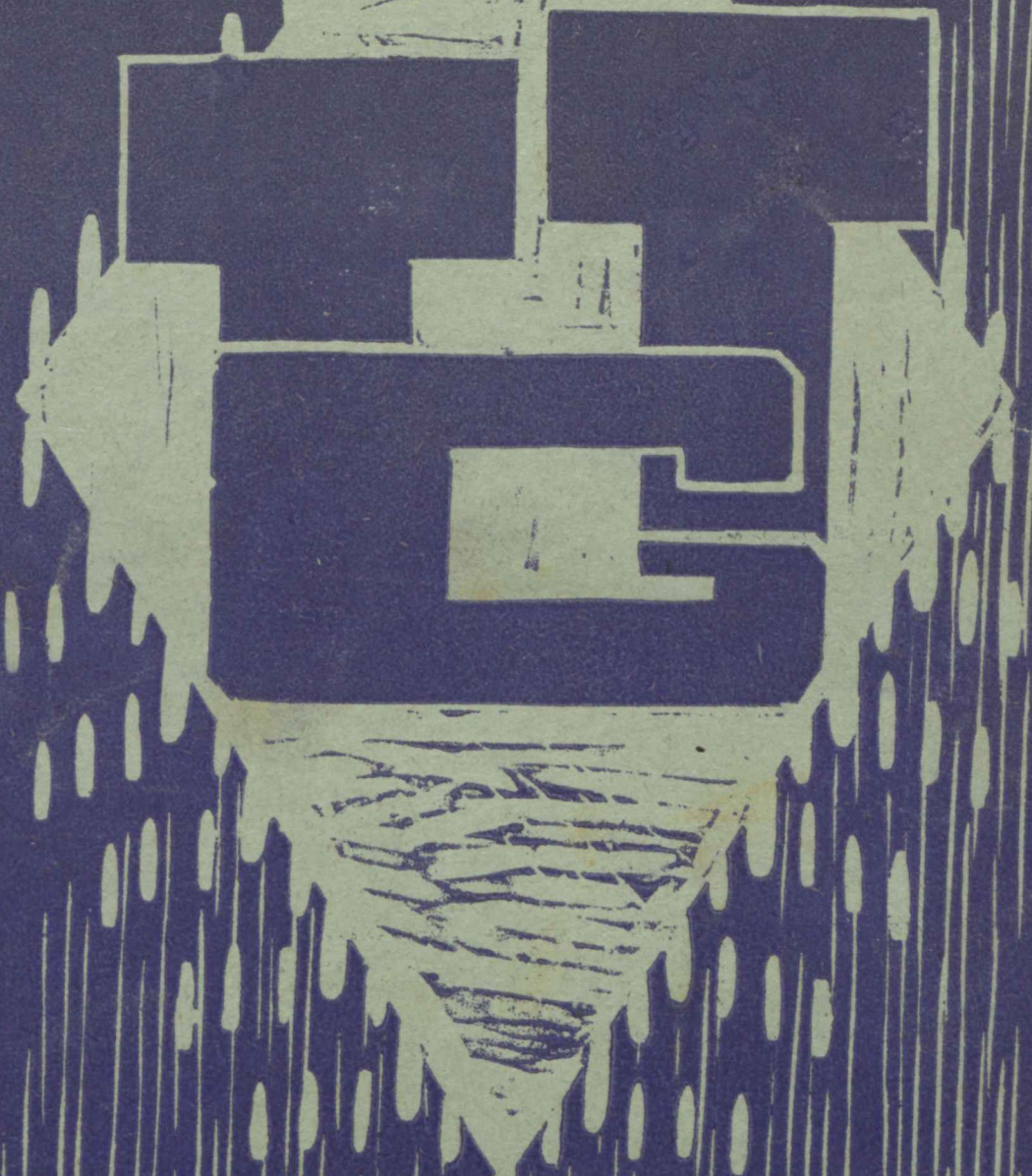

PROLOGO

AJAKIRI

T.T.G.

Nr. 12. Aprill 1930.a.

II. aastakäik.

Väljaandja: Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi Õpilaspere. Peatoimetaja: Aug. Raud; abi: D. Koppel. Tegev toimetaja: A. Grünverk. Toimetuse liikmed: S. Adamson, A. Hurt, T. Linde, L. Pekk, V. Taadler. Tallituse juhataja: V. Käppa. Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. "T.T.G." ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval, väljaarvatud õppetöö vaheaajad. Nri suurus vähemalt 16 lhk. Üksiknri hind 25 senti. Tellimisrahad järjekordse ilmunud nri eest tulevad tasuda hiljemalt 8. ja 23. kuupäevaks klassivanemaile. Selleks saamiseks ajaks tulevad sisse anda klassivanemaile ka uue nri tellimised.

KIRJANIKU ISIK JA TA LOOMING.

Et kirjandus mõjaks arendavalt isikusse ja saaks lugejale elamuseks, on tarvis tundma õppida kirjaniku isikut. Need kaks - kirjaniku isik ja ta looming - on nii seotud teine teisega, et ühe mittetundmisega on võimatu mõista täielikult ka teist. Peame tundma kirjaniku elu, ta rööme ja muresid, ta hinge, et mõista ta loo-loomingu omapärasusi ja iseärasusi.

Kirjaniku hingelise põhitooni arenemiseks avaldab esimesena suurt mõju kodu ja ümbrus, kus kirjanik on kasvanud üles.

Ärkamisaja lauliku Lydia Koidula kodus puutusid kokku kõik selle ajajärgu juhtivamad tegelased. Isamaalik vaim avaldas suurt mõju selleks, et Koidula'st sai eesti ärkamisaja kõige suurem isamaa-laulik.

Meie vanema draama-kirjaniku Aug. Kitzberg'i kodus valitses see vahekord vanemate ja laste vahel. Nii püüab kirjanik oma teosteski isaliku heasüdamelisusega lepitada kurja heaga.

Nagu võib kodu ja ümbrus avaldada hääd mõju kirjaniku loomingusse, nii võib ta ka avaldada vastupidist.

Emil Zola - üks naturalistliku kirjandusvoolu peatugedest, jäi õige noorena vaeslapseks. Ta elas suurlinna agulielu viletsustes, kannatas nälga ja nägi palju inetust. Kõik see avaldas suurt mõju kirjaniku hinge, ja Zola'st saigi halastamatu tõsielu paljastaja ning ühiskonna pahede piitsutaja.

Kirjaniku varajasemasse eluikka kuulub ka loodusilu armastus, mis omakord mõjustab ka loomingi iseloomu.

Suur Peipsi oma tormi ja vaikusega ning järveäärsed maastikud, olgugi ühe-toonilised ja kivised, kuid siiski täis põhjamaist ilu, on leidnud mõjuva vastuka ja Juh. Liiv'a loomingus.

Ka Chateaubriand'i teostes peegelduva loodusearmastuse algjuuri võib otsida ajajärgust, millal ta elas oma isa lossis Põhja-Prantsusmaal ümbritsetud sügava ja lopsaka loodusilu salapärasustest.

On tähtis tunda kirjaniku elu kõigi ta röömade ja muredega, et mõista kirjaniku teostes esinevaid muutusi.

Kui on elus palju päikesepaistet, siis on ka teostes palju helgust ning optimismi. Nii pea aga, kui on juba võideldud elutormidega, läbi elatud pettumusi ning kannatusi, tumestub ka kirjaniku vaateprisma ja saadakse vahel isegi lohutamatuks pessimistiks.

Nooruse helges päikesepaistes laulab vaikne laulik-neiu A. Haava naiivsenti-mentalseid laule kallimale, looduse- ja maailmailule. Kui tulevad aga rasked saatusehoobid, kui tuleb pettumusi ja valu, muutub endine vallatlev toon tasaseks va-
luohkeks, millele hiljem seltsib juure seltskonna salvav arvustamine ja m õ r u sarkasm.

Ka Juh. Liiv'a noorpõlve tööd on ilutseva romantilise iseloomuga, kuna aga ta hilisem produktsioon on realistlik, mis tingitud just ta saatuse kurbloost.

Kirjaniku maailmavaade, ta ideed ja vaated avalduvad kõige ilmekamalt loo-
mingus. Maailmavaate kujundamiseks ja silmaringi laiendamiseks mõjuvad palju kaasa

reisid välismaile ja tutvumine uute inimestega ning vaadetega.

Meie populaarsema kirjaniku Ed. Vilde algteosed on kergesisulised ajaviiteromaanid. Kui ta aga tutvneb oma reisidel Lääne-Euroopa kirjandusega ja seal valitsevate vaadetega, ilmuvad Vilde tusedamad ja stiilipuhtamad teosed.

Põhjalik tutvumine sotsioloogiaga andis ka Gerhard Hauptmann'ile tõeke ühiskondlike dramade kirjutamiseks. Olles suur Marx'i ideede pooldaja valgustas ta oma teostes töliste rasket seisukorda ja kapitalistliku süsteemi kurnavat mõju.

Ka kirjaniku isik kõigi oma heade ja pahade kalduvustega ning kõigi oma iseloomuomadustega vajutab iseloomuliku märgi teostele.

Honore de Balzac, olles ise alati võlgades, on tunginud oma teostes raha kui ühiskondliku teguri olemusse. Ta näitab, et elu pole muud kui vihane võitlus rikkuse ja naudingute saavutamiseks.

Omades materjalistlikku instinkti ja raudset tahtejõudu ongi H. de Balzac oma teostes kõige tabavamalt kujutanud egoistlikke, rahaahneid spekulereid.

Norra kirjanik Ibsen kujutab oma teostes tugeva tahtejõuga ja vankumata maailmavaatega inimesi, nagu oli ta ise.

Ja avantürist, nagu oli Cervantes ise, on ka ta parema romaani peategelane Don Quijote.

Loomingu stiililisele ühtlusele ja kompositsioonilisele tugevusele avaldab suurt mõju kirjaniku majanduslik seisukord.

On loomulik, et seal, kus on muretu ja rahulik elu, võib töötada palju põhjalikumalt kui seal, kus iga leivatüki pärast peab võitlema.

G. Flaubert - prantsuse realistliku voolu kaunihingelisem ja klassilisem kirjanik elas jõuka mehena oma mõisas ilusa Rouen'i lähedal. Rahulikult ja järjekindlalt töötas ta ning viimistles oma teosed viimse võimaluseni. Enne uuris ta põhjalikult ainet, millest tahtis kirjutada, siis käis kohtades, mida kavatses kirjeldata. Nii ongi Flaubert'i toodang küll kaunis väike, kuid selle-eest ka põhjalikult viimisteldud.

=====

NEISTSIATSIST LAHKUNUIST.

(Järg.)

Enne kui järjekorras edasi kirjutada, luban enesele väikese vahekõneluse.

Olen kaudsel teel kuulnud arvamisi minu kirjutise kohta. Ühed laidavad, teised kiidavad, ühed soovivad kirjutist katkestada, teised tingimata jätkata, ühed ütlevad, et kõik nooled olevat märgist mööda lastud, teised tõendavad, et kujutatav olevat üpris tõetruu jne. Just säärane lugu nagu kadunud Fählmann'i kalendri-tegijal. Ise aga arvan, et ega maksa kõigi arvamisi ja nõuandmisi nii südamesse võtta, maidu saan päris A l b i k ä r a A n t s u k s. Seepärast jätkan kirjutamist, kuni ükskord tuleb tuju panna punkt ja - vaikida. Juba kohusetunde pärast pean lõpetama V lennu iseloomustamise; et kõik saaksid pahandada või meelehead tunda ühevääriliselt.

Minevakord lõpetasin Salme Pahva'ga, nüüd kõnelen edasi järjekorras.

Helmi Milles, Erika Pales, Hilda Pruler, - tasased omaette nokitsejad koolilapsed, ei neist tohi head ega kurja pajatada.

Agas Emma Paurson'ist võib teha kindlasti juttu. Elva tüdruk. Seal kuskil kivi-tee ääres, Kesk tänavas vist, isal maja pagariäri ja oma "kõrraline olemine". Emma oli kõigiti krabe tüdruk, aga natuke kõva peaga. Ei aidanud ikka õpetajate tuupimine ega ta enda tuupimine ka. Kuid läbi ju sai, lõpetas ikka kooli ka. Tragi laps nagu nirk, kuigi puudus nirgi plastilikkus ja nõtkus. Käbeduse kõrval oli 0,3 ka lihtsameelset koketeriid, teine niipalju lagistavat eluröömsat naeru, jutuvadinat ja tunnis-rahmeldamist. Oleks ta olnud poiss, siis oleks tal olnud man veel mõni kümmendik tootsilikkust. Üldiselt oli aga kõigile koolmeistritele sõnakuulelikult alistuv ja omis toiminguis kohusetruu. - Nüüd käib Naisühingu koolis. Ikka röömus, ikka tragi, ikka arvamusel - pole maailmas katki midagi.

Hella Peerna - Puhja tüdruk. Tasaseloomuline, töödnahistav, keskmise eduga tütarlaps. Kahvatuyõitu, paraja kehalise tusedusega. Kirjanduslike kalduvustega. (See Puhja on üks imelik maanurk: seal on omajagu romantikat, mis sisendatakse ju tõuverega vanemalt lastesse; geeniusi see ma ei anna, aga kunstikalduvustega inimesi sealt sigineb, nagu ma olen tähele pannud.) Askeldas kirjandusringis, võttis osa mitmeti kooli "seltskondlikust tegevusest". Temast em saanud koolipreili. Oli pikemat aega Kambja kõrgema algkooli "peal", võib-olla, et on praegugi seal.

Dagmar Plaks - punapõseline, kaupmees Plaksi tütar. Röömus, naeratlev, kuid

Eesti kirjanduses võib mainida F. Tuglast kui süstemaatiliselt töötavat kirjanikku, kelle teosed on tihti isegi nii lihvitad, et selle all kannatab teose sündmustik ja elamuslik külg.

Vastandrühma moodustavad kirjanikud, kelle elu on täis askeldusi, rahutut teotsemist ja karmi võitlust. Nende looming kannatab tihti stiililise ja kompositsioonilise ebrühtluse ja järjekindluseta eel.

Teotsetes keset kirevat elu, spekuleerides kord ühel, kord teisel äri alal, kannab H.de Balzac'i looming katkendilist ilmet.

Samalaadsed on ka vene kirjaniku F. Dostojevski teosed, mis sündisid välguise kiirusega väljasaadetu raskustes Siberis.

Palavikulist, juhuslikku töötamist tunneme veel E. Vilde ja A.H. Tammsaare juures.

Erinevaid jooni võib märgitseda lõuna- ja põhjamaa kirjanikkude loominguga vahel. Põhjamaalane, oma rahulikkusega, kainusega ja mõnikord isegi tuimusega loob teoseid, mis on rahulikud ja kirevad. Lõunapäikese lapsed, kelles peitub aga palju temperamenti ja avatüristlikku verd, panevad palju tuikavat, põletavat elu oma loomingusse.

Kõike eelpool öeldud kokku võttes, peab ütleva, et täiesti mõista võime teost ainult siis, kui oleme arenenud kirjanikuga enam-vähem ühesugustes oludes ja mõjudes. Nii on meil väga raske aru saada india hiina kirjandusest, sest need maad on meile niivõrd kauged ja erinevad, et tunduvad meile mingi kättesaamatu imedemaana.

Muutused, mis sünnivad tööstuslikul, sotsiaalsel ja teistel elualadel, toovad kaasa paratamatult pöörde inimese hinges, ja selle vastukaaja ilmneb ka kirjanduses.

On möödunud vahel aastakümneid, enne kui õpiti tundma mõnd kirjanikku ja hindama ta tõelist väärtust. Kirjanik oli üle kasvanud oma ajast, ja nii mõisteti teda alles siis, kui jõudis kätte inimkonnale vastav arengu-ajajärk. Fr.Hurt.

mitte vallatu. Edasijõudmises rahuldav, ülalpidamises kõigiti korrekt, ennem tagasihoidlik kui ettetikkav. Valis elukutseks apteegi-teenistuse. Praktiseeris Pärnus; kus on praegu, ei tea.

Ella Puusepp - tõmmuvereline, tagasihoidud temperamendiga, asjalik tööinimene; rohkem ma temast ei mäleta, sest oli meil vist ainult ühe aasta.

Erika Sild - linnalaps, tuli Pärnust; nagu mäletan - optant. Kui tuli, oli lühike ja hästi täiskasvanud; hiljem sirgus pikemaks ja muutus saledamaks. Lahke, naeratleva, päikesepaistelise, rõõsa näoga. Rahuliku iseloomuga, püüdlik, korralik õpilane. Kooli lõpetanud, astus ülikooli, kus õpib praegugi, olles "Filia Patriae" korbi liikmeks.

Hilda Sild - Tartu preili. Ka punapõseline, keskmiste kehadiimensioonidega, nõtkel, naiselik-pehme loomuga neiu. Kõigiti meeldiv ja kaasõpilastega sobiv, aga veidi kõva peaga; seetõttu ei olnud õppimine jõudus. Tegi küll tööd ja nägi vaeva, siiski sai nurisemiste osalisõks. Astus ülikooli; on vist E.N.Ü.S-i liige. (Pril. Pruuden'iga oli tal ikka tegemist; vist oli Seltsis ta tütreks.)

Marta Taim - kas linnast või maalt, ei mäleta. Tõmmupoole, temperamendikas, karmete liigutustega, kahu peaga, keskmise pikkuse juures kehakujult proportsionaalne. Armastas jutelda, tabav-kelmikalt vastusi anda, mõnikord ka teravmõtteliselt vahele hütida ja kõneluste puhul reageerida. Napp töötas teadlikult, asjatundlikult ja iseseisvalt, kusjuures tuli ta alati omaga läbi, ilma et tarvis oleks olnud kõiki oma võimisi rakkesse panna. Ei see natuur kunagi end üleliigselt koorma; tema vaimlisest akkumulaatorist ei lõpe energia kunagi, sest ta tarvitab seda parasjagu - ei pane kunagi hõõgama suure-kilovattilisi lampe, kuid ei istu ka hämaras valguses. - Astus ülikooli. Oleks sobiv küll osa võtma mõnest korbist, kuid on (nagu see mulle meeles säilinud) E.N.Ü.S-i liige.

Gabriele Timotheus - väike, vaikne, tõsine, pisielu elav tütarlaps.

Aurelie Unt - nii samuti väike, vaikne, väga sümpaatlik, varjatud temperamendiga, targu toimiv laps.

Amanda Utter - tasane, tilluke, terane, sädistav, armas plika nagu mukk.

Marie Vassus - maalt, vist Valgjärve poolt, Võrumaa kandist. Valgetverd, lüheljas, kuid saledate kehajoontega. Aeglase olemisega, niisamasuguse, kuid kaaluka jutuga. Maainimeselik, rohkem soomelik s- häälilik; üldiselt tüübiline, rikkumatult eestiline häädamine. Arukas tütarlaps, väga tasakaalus natuur. Viisakas, asjalik, julge. Kirjandusega kursis, tundis emakeelt korrapäraselt. Mis temast sai, kuhu ta jäi, ei tea käesoleval ajal.

Salme Veske - pärit Otepääst. Teine Vassuse-taoline eesti tüüp. Kehakujult ka umbes Vassuse-moodi, kuid mitte nii sale ja proportsioonis. Näos tugevasti puna, naeratus maainimeselikum. Tegi koolipoisilikult usinasti tööd. Anded keskmised. Veidi kohmakas ja häbelik. Õpib praegu ülikoolis, käib vahel meie koolis tunde kuulamas.

T Ä I S K U U.

Vahelt kardinat piilub tarre kuu,
peni vällan ulub: uu - u - uu!
tasa laulab eide suu:
äiu - uu!

Öö täiskuine, rahutu...
Öö täiskuine, rahutu,
unetu...

Ikka voodin käänlen, vaevlen
nägemata köidikute paelun;
pää on mõtteid tulvil täis.
Teisen taren nagu keegi käis.
Aga ei! See jams vaid minu ajun -
ikka midagi ma tajun,
tajun midagi, mis kohutab...
Ikken surun patja pea - see lohutab.

Ikka läbi kardinat piilub tarre kuu,
ikka peni vällan ulub: uu- u - uu!
ikka laulab tasa eide suu:
äiu - uu!

Öö täiskuine, rahutu,
unetu...

7. II. 30. Aino H.

Ju päeva mitmendat õhk täidet tihest udust,
puud raagun kaet on härmatise peenest pudust.
Kuis valged, haralised kuused mõtteis seisavad
ja postist posti tõmmat valged köied kaugust möödavad,
mis imbund läbi inimehäälist, hobuhirnatust
ja vaikselt lauglevate kuljushelatusist!

On imelikku midagi sen hardon vaikimisen,
on rusuv-rõhuvat ka kirikkelli löögen,
ja tundub kärisevat midagi mu hingen...

Ei tea miks, kuid meelestub mull' sügis...

Nii tuttav tee,
nii tuttav tee:

kuis pudeneb peent härma allpool leinakaske -
nii poetab sügis puudelt lehti koltund vaske...

28. II. 30.

Aino H.

=====

Erna Viin - kuskilt Maarja surnuaia poolt, selle tagant või kõrvalt. Blond, sulava, pehme, kõlavalt=laulva, maheda jutuga. Parajal moodsul alistuv, kuid källalt iseseisev ja arukalt vastuvõttev. Lõpmata usin tööinimene, kiskus neljadeni välja. Kõigile armas ja lugupeetud. Temagi saatps on mulle teadmata.

Klaara Vilms - Tartu preili siit Aleksandri, Soola, Lao tänavate rajoonist. Pikapoolne, sihvaka kehaga, kahvatuvõitu tütarlaps. Võimiselts keskmine, kuid usin. Käib ülikoolis.

Elfriede Voitke - brüneti=poolne kalduv, liigutiselt vähe üksluine, kehalt rohkem tüse kui plastiline. Elas tookord üle tänava "Pallase" majades. Ei pannud oma võimisi täiel määral mängu, lubas vahel endale passiivust, oli enamasti vaikiv (ka tunnis), põristas madala häälega kõneleda. Oli hea võimleja, esines koolipidu-del võimlejate=grupis. Tudeerib praegu.

Tamara Volmer - tookordse H. Treffneri gümnaasiumi õpetaja tütar, dr. Leonid Volmeri õde. Oli tulnud Venest, tundis lõpmata viletsalt eesti keelt, kui astus eelviimasesse klassi, kuid kahe aastaga õppis keele sulaselgelt kätte. Väga usin õp-pija, kõiges olemises korrekt. Väheldane tütarlaps, plikalik, ümmargune ja kärmas. Näos palju hõõguvat puna. Käib ülikoolis, hakkab varssi lõpetama.

Lisbeth Vutt - tüdruk tõesti kui vutt. Kärmas, nobe rääkima. Muud ma temast palju ei mäleta.

M I N I A T Ü Ü R E .

1. ESIMENE TORM.

Vaikus. Hämardub. Tuul ei puhu. Kuu kerkib naeratades üle taevafooni. Vihk kollast valgust langeb veepinnale. Keset järve mängleb kuldne virve ja vesipeegli pinnal särab valge vesilill. Unistades sirutab ta oma õrnad õislehed kaugemale sinavale veepinnale. Õnnest särades muutub ta ilusaks. Tal algab elu.

Ent tasa, tasa laine mänglev kaldaid uhub. Tuul vallatumalt jookseb lainetel ta paisub ja ranna vahtu lööb. Lendlevad kurjekuulutavad vetelinnud. Päike mattub. Ilm tumeneb. Meri mühiseb. Valab vihma. Tuled kauguses sütivad. Puud kaebavad ja oigavad. Nutt looduses. Oo, viimse valang!

Pimedus mardub. Paistab sinetav taevas. Päike soojalt pilve tagant piilub, yee rutuga sööb.

Helin ja sosin järvekaldail. Soojas õhetab palge. Vesipeegel muutub vaiksemaks. Punavad kiired heitvad veepinnale. Igavalt veereb laine kaldale. Laulab surmalaulu kadunud õiele. Ta turjal kiigub vesilille valge loht...

See oli esimese tormi ohver, sest oli noor ja ikkas palju.

Bety.

2. Ö Ö .

Kottpime öö. Ladistab vihma. Paiskub piisku ruutudele. Tuul vihiseb akna taga. On õudne. Lööb kartuski südamesse.

Kuuldub kedagi nagu põllukörtes kõndivat: tume müdin ja krabin. Jalgvärv kriiksub ja nagiseb, hingedel... Ja jälle - kas mõni luurab maja ümber või sõidab keegi teel.

Ratike kröbistab käsikambris teispoole seina. Tädi nohistab magada. Kell tiksus monotoonselt. Petrooleumi-lamp susiseb ja kähiseb põledes.

Istun ja mõtlen üksinduses...

Ada.

3. S u r m .

Üks inimene on surnud. Surnud on halvatud jalgadega, kõvera selgrooga, kepi najal komberdava, seitsmekümne-aastase vanakese eluseltsiline, Oli põdenud kaua ja surnud müüd kollatõppe. Mahajäänud taadike valab pisaraid, valab niikaua, kui tal neid veel on. Siis vahib tardunud pilgul omaette, kuni tuleb uus nutuhoog. Kuid pole enam pisaraid. Kuiva, lõhestavat seina avaldab müüd ta pale. Kuuldub ohe: "Oh, oleksin ma enne teda surnud!"

Kui igavad ja valulised on küll ta õhtu- ja öötunnid naise puusärgi juures üksinduses oma onnikeses, pimedas metsakuras. Minevik meelisklev, tulevik surmigav...

Ada.

Ella Zimmer - Antsla suurkaupmehe tütar. Paraja pikkusega, kõlmika, tähendusrikka, targa näoga; blondi-brüneti vahepealne, nagu on eestlasi palju. Käbe ja karmas. Õppis ladusasti nii mitugi ainet kätte, võib olla, et ka kõik. Nurisemisi tema üle ei kuuldud. Oli aktiivne ka väljaspool ametlikku õppetööd. Astus ülikooli, kuid abiellus peagi "Postimehe" toimetuse liiknaga, praeguse advokaadi J. Viigiga. Elab Lille tänavas, vist papilt pärandatud majas - isegi mõista, et õnnelikult, sest teisiti ei saagi seda abielu ette kujutada.

Z-ga lõpeb V lennu nimestik, seega oleme siis lõpul.

Tulevas nris võtan jälle sõna, sest müüd tuleb ju minu armsaim klass - 1924/25 õ.-a. V-a klass järjekordsele vaatlemisele.

Alter ego.

(Järgneb.)

TAHTIS KA "HÄÄ" SAADA!

Õpetaja: "Kikas, lubage oma algebra koduste tööde vihik!"

Kikas: "Ma, -a, - mul ei ole teda..."

Õpetaja: "Kuidas, teil ei olegi?! Ja ise olete algebras täiesti nõrk!"

Kikas: "See'p see asi ongi! Ploom'il pole ka vihku ja tal oli "hää". Mõtlesin, et saan kah "hää" kui pole vihku!"

=====

ÕPPEREISI MULJED LÄTI-NAABERRIIGIST.

1. Riia.

1927.a. kevadel liikus eesti keskkoolide õppereisijate laine Riia suunas. Keda kõiki siin ei käinud? Tallinna, Tartu, Tapa, Tõrva, Viljandi, Valga, Pärnu, Narva keskkool, Võru seminar j.t. Riia linna õppereisijate kodu - linna 12. algkool - aina kihas eesti poistest ja plikadest; nende keskel oli näha märgatavas vähemuses läti ekskursante. Ühiskorterite korraldus oli täiesti rahuldav. Õppereisijaid juhtis sellekohane büroo, mis sai oma sissetulekud riigilt eelarve korras. Büroo oli kindlapalgaline juhataja-pedagoog terve aasta läbi; "hooajal" oli aga veel 2-3 abijõudu. Juhid ei võtnud oma peale juhtimist mitte üksi Riias, vaid ka väljaspool Riia linna piire. Büroo asukoht oli ühiskorteris, kus oli välja pandud linna plaan, ümbruse kaarte, diagramme, ülesvõtteid, tarvilikku kirjandust jne. Õppereisijaid võisid endid täiesti usaldada juhtide-spetsialistide hoole. Maršruudid olid täpselt välja töötatud, midagi ei olnud unustatud. Kõike, mis oli vajalik ja iseloomulik, seletati. Ekskursandid näid näha ja kuulda palju. Muidugi kordus siin seesama pahe, nagu iga õppereisi puhul, et korraga liiga palju nähes ära väsitakse. Tartlasel, kui vana ülikooli- ja koolilinna elanikule, ei paku iga muuseum, iga raamatukogu, iga kabinet ja iga õppeasutus uut, rohkem küll vähemate linnade õpilastele. Ent tartlase käik siia ei olnud ometi asjata, sest iga asutisele on ju oma iseärasusi.

Soliidse ja tõsise mulje jättis kunstimuuseum; siin oli värskemate läti kunstnike õnnestunud töid, kuid ka terved galleriid vanade saksa ja läti meistrite maale. Teisiski muuseumis oli üksikud tähelepanuväärseid esemeid. Vanalinna arhitektuur, kirikud, presidendi loss jne. annavad juure paljugi sellele, mis on nähtud Tallinnas, Narvas ja muus vanemais kodumaal linnus. Ka uuslinn oma moodsate liiklemisvahenditega, rutulise tempoga, suurte ehitistega, parkide, aedadega jne. mõjub euroopalikult ekskursandi seisukohalt vaadatuna.

Riia koolid, ülikool. Koolimajad, vähemalt need, mida külastamiseks näidatakse, korralikud uuema-aaja ehitised. Õppeabinõusid mitte külluses, kuid siiski parasjagu. Õpilased töötavad vabal ajal rohkem koolis kui meil Eestis. Õppemeetodi praktilise iseloomu juures on see möödapääsmata. Õpilased keskkoolis on ka võrratult rohkem koormatud kui meil. Nelja-aastase keskkooli-kursuse juures ei olegi see teisiti võimalik. Koolimööbel lihtne ja odav, kuid enam-vähem uuemoline. Üksikud kabinetid keskkoolides õige täielikud, mõned koguni uudisasjadki, näit. fotografeerimis-ateljee, voolimis- ja maalimiskabinetid jne. Tüübilise keskkooli muljet segab vaatlejate asjaolu, et ühes ja sellesamas koolimajas töötab peale keskkooli õhtupooliti veel teisi kooli, näit. tööstuskool, kelle töid ja õppeabinõusid näed ka, mistõttu jääb keskkoolist kui niisugusest segane mulje.

Riia ülikool. Peahooneks endise politehnikumi hoone; osakonnad laiali teisis hooneis siin-seal. Algas, noor ülikool. Pole kaugelki neid õppeabinõude tagavarasid ja kabinette, mida nõuaks tõsine teaduslik töö. Muidugi on täielikum tehnilise hariduse teaduskond. Ülikoolis õppejõududeks nagu meilgi omamaalasi, sakslasi, venelasi.

Miskipärast valitseb Riias läti keele kõrval rohkem vene kui saksa keel. Mõned püüavad seda seletada lihtsalt saksavaenlusega. Võib olla, et see ongi peapõhjuseks. Vastuoksa meie keskkoolide õpilastele oskavad läti keskkoolide õpilased rohkem vene kui saksa keelt, kuigi vene keelt õpitakse erateel, saksa keelt aga ametlikus korras.

Riia jätab suurlinna mulje. Ent puhtuse suhtes ei jõua ta meie pealinnale ligigi. Veevärki ei kasutatata küllaldaselt. Tänavaid kastetakse ainult paar korda päevas. Seepärast palju - palju tolmu. Aga on palju muudki silmahaavavat ja ebatergishoidlikku. Unkete hoonete kõrval vedeleb siin-seal risu ja rämpsu, mida ei mõeldagi koristada. Õuedest paistab mustust. Käidavais kohis lagununud pinke, lamaotstest kokkuklopitud hädaparandusi ja täiendusi. Pühapäeviti ja õhtuti on äride aknad suletud inetute laudluukidega. Düünaäärne turg oma võimatute putkadega on kui paise keset linna, kuhu jooksevad kokku kõik trammid ja kus peatuvad kõik laevad. Usun, et praegu on see putkadeküla kadunud ja paigutatud tol korral ehitusel olevasse hiigla turuhoonesse teisipoole raudteetammil. Linna välimus võib selle läbi palju. Ei saa leppida kuidagi ka maiusasjade lahtiste kioskidega. Kui ostad midagi, siis on see kaetud paksu tänavatolmu korraga. Linna aguli osad tulevad meele oma puhtuse poolest vene linna ja meie oleveid.

Niivõrt üldse Riia linnast ja sealt saadud muljeist.

Puhkust leiab silm ja mõte - süvendub isendasse, kui siirdutakse pärast mitmepäevalist sukeldamist linna krabu-krabu rägast välja loodusesse - Riia lähemasse ümbrusesse. Sõidetakse sinna kuidagi trammil, sest jala käimiseks on maa kullaldaselt pikk.

Langenud vabadussõjalaste kalmistu. Alles küll veel pooleli, kuid sellegi pärast jätab suursuguse mulje, ennustades kaunimat, mis tõrkava noorriigi armastus võib pakkuda oma parimatele poegadele, kes on jätnud elu isamaa eest. Kalmistu asub nõos, taga foonil mets. Sirged kõnniteed, planeeritud haudplatsid, värskelt istutatud puud-pöösad. Üle kõige vaikne rahu.

Metsa-surnuhaud. Ennem küll päikesepaisteline park kui pöösastikuga täitunud tihnik, nagu seda on enamik nähtud surnuaedu. Ei näe siin üksiteise kõrvale lükitud kalmudega rahulat, vaid puutuvad silma mõneaastased plaanikindlalt istutatud noored puud ja pöösasread, mille keskel üksikuid hauakünkaid. Istutatud ilupuude hulgas harva metsana põlismändi.

Meierovic'i haud kahe teeharu vahel libamisi tõusval künkakallakul. Äärmine lihtsus. Adal kaitseaed, värskelt külvatud muru, väike marmortahvel väheste, kuid paljuütlevate sõnadega: "Oma paremale pojale..."

Tshakste haud. Väga õnnelikult valitud koht. Lõpmata avar vaade reaspuude vahelt kaugele vastu loojenevat päikest. Lähinetakse aukartuses. Noorusvallatus taltub. Paar minutit vaikset leina Läti esimese kodaniku kalmul - jälle lihtsal, kuid suursuguselt mõjuval. Lähinevad kaks läti üliõpilasi - neidu. Seisatavad kalmu kõrval, pisarad valguvad silmi. Lahkuvad tõsiselt ja vaikselt. Näide sellest, kuidas leinatakse Lätis oma lugupeetud riigipead.

Surnuaedade taga suured maa-alad männikuisse peituvaid suvituskohti - nimed on kõik meelest läinud. Kuskil kaugel keset põlismetsa suur järv - Stindi või Tindijärv, meie rändamise lõppjaam. Siin võis vabalt trillida ja trallida peale pikema-ajalise "stroisolemise". Kuid õhtu saabudes toob tramm jälle matkamisest tülpinud õppereisijad ühiskorterrisse puhkama.

2. J e l g a v a.

Endine nimi Miitavi. Hoiatati mitmelt poolt, mis sinna sõita. Ei olewat seal näha midagi. Ainult varemed maailmasõja päevilt.

Sõitsime siiski. Ja eikahetsenud. Nimelt nägime seal üht paremat, võib-olla isegi parimat läti keskkooli. See oli linna II keskkool, mille juures töötab pedagoogiline keskinstituut nendele, kes on keskkooli lõpetanud ja tahavad andid ette valmistada algkooliõpetaja kutsele.

Keskkoolis reaals- ja huminitaar-haru kõrval ka praktiline majapidamise-haru mõlemast soost õpilasele. Majapidamise-praktika jaoks väike talu linna serval. Nimetatud keskkoolis on väga rõhutatud õpilaste isetegevuse ja töökooli printsiip. Õpetaja isik jääb koguni õpetegevuse varju; ta ainult juhib kõrvalt. Õpilane ise peab kõik läbi tegema. Enamasti valmistab kool endale igasugused õppeabinõud; kuigi nad ei ole n.ö. patentsed, aga nad on niisugused, mida igaüks ise võib ka tegelikult elus valmistada, kui on tarvis. Õpetuses kabineti- ehk aineklassi- süsteem nagu meiegi koolis. Kabinetid, eriti füüsika-keemia, loodusteaduse, maateaduse kabinetid väga täielikud. Üldse näivad olevat Läti keskkoolid lähemal elule kui meie koolid.

Õpilased selles koolis on õppetööga veel rohkem koormatud kui teisis läti keskkoolis. Küsisime, kas sellise töökooli printsiibi taotlemisel saab korralikult täies ulatuses läbi võtta ametlik õppekursus. Otsest jaatavat vastust õpetajalt ei saanud. Avaldasime arvamist, et Lätigi keskkoolis õppekursus tuleks jaotada viie aasta peale. Selle vastu ei olnud läti pedagoogidel kuidagi midagi.

Asjata tahtsime saada ülevaadet keelte õpetamisest; eriti huvitas nende ridade kirjutajat läti keele kui emakeele õpetamine. Kuid keelte õpetamise asjus tulime Lätist niisama targalt tagasi, kui sinna olime läinudki. Jelgava keskkooli läti keele õpetaja öeldi olevat sõidul välismaal, kuid emakeele õpetamisest (oli parajasti koolinäitus) ei olnud ta jätnud järele jälgegi. Reaalteadused olid küll haruldaselt suurejooneliselt esitatud näituseks.

Kool ise töötab neljas majas, eeskätt kabinetisüsteemi pärast. Alul olnud küll võõrastav jooksmine vahetundidel ühest majast teise, ent nüüd plevat harjutud; lisaks kõigele olevat õpilastel ja õpetajatel igal tunnil punased palged. Kuid oli parajasti ehitusel selle kooli jaoks lõpmata suur hoone - Bermond'i

vägede poolt põletatud, endise Kuramaa härtsogi Byron'i loss. Oleks huvitav näha seda kooli müüd, sest arvatavasti töötab ta praegu juba oma uues asukohas.

Vastuvõtt Jelgavas oli ütlemata armas. Haruldane vastutulelikkus koolidirektorilt ja õpetajailt, seletused suurepärased; iga kohalviibiv õpetaja peatub oma minäala juures põhjalikult, puudutades esijoones pealdisimusi, mis on küllastajatele eriti tähtis. Näidatakse ka linnakosest kõik, mis on vähegi tähelepanuväärt.

Kehakinnitust jagatakse mitu korda; alul kooliruumes, pärast koolitalus. Kohv, lõuna, õhtuode.

Koolitalus, kuhu saabusime pärast lõunat, on kõik ettevalmistused juba tehtud. Koolidirektor võtab tulijaid vastu, kooli muusikakoor mängib tervitusmarssi. Tants ja mängud pargi roheluses, kui on tutvunud koolitalu majapidamisega ja vesteldud asjalikku juttu. Mängude juures tarvitati segamini eesti, läti, saksa ja venekoolt, kuid osalised said teineteisest väga hästi aru. Lauldi eesti ja läti keeli ühiselt tuntud laule: "Ma kasvasin siinpool jõge" ja "Kaarnahe, kullahe, kuhu viidi ma õeko?" Eesti ja läti rahvuslikud ja isamaa-laulud kostsid vaheldumisi. Lohkumislaul rohelisega dekoreeritud saalis vastastikku tervitused, laulud, hümid. Arasõit raudteejaamas ülisüdämlik nägemiseni Eestis.

(Järgneb).

A.R.

=====

Kirjandusringi teeõhtu - aastapäev.

=====

Tänavu aasta pühitses Kirjandusring oma 9. aastapäeva teelauga 26. märtsil. Oli kavatsus korraldada enne teelauda aktus, kus oleks antud Kirjandusringi tegevuse aruanne ja täidetud teised aktuse tseremooniad, kuid ringi juhatus tuli algupärasele mõttele, korraldada aktus teelaus.

Kell 6 oli määratud kogumiseks, k. 6.30 olid osavõtjad ka kõik enda-vähem kohal, nii õpilased kui ka kutsutud külalised - õpetajad. Mängiti seltskondlikke mängu, mis vahel kujunesid õieti hoogsaks.

Kell 8 istuti teelauda, mis asus õpetajate toas. Õpetajate toalt oli nagu võetud kõik ametlikkus (rohelise kaleviga kaetud laud jne.) ja muudetud ta koduseks, soojaks söögitoaks. Alul tervitab kõiki koosviibijaid Kirjandusringi juhataja M. Kimmcl, rääkides Kirjandusringi sihist ja sellest, mis suudab meile pakkuda kirjandus. Väheste vaheaja, s.t. mitte vaheaja, vaid söömise järele, annab Kirjandusringi tegevusest algusest päälle aruande juhataja abi A.Root, mis meile kõigile tuttav juba "T.T.G."-st. Koosviibijaid tervitab ka hr. dir. J.Roos, toonitades kui võrt tähtsad on sellised koosviibimised kitsamas ringis Kirjandusringi liikmeile, kus saadakse rohkem tutvuda üksteisega, üksteise vaadete, kui võrt sellised õhtud aitavad ühendada õpilasi ühiseks kirjanduslikuks pereks. Hr. Alto soovib tarvitusele võtta üht uut kirjanduse tutvustamise meetodit, nimelt kirjandusliku ekskursiooni. Esinose ekskursiooni juhatajaks oleks hr. Alto ise ja sihik - pörgu, kuhu hr. Alto lubab viia õpilasi peale kevadpühi. Kirjandusringi kui oma vanimat õde tervitavad kõik teised T.T.G. ringid.

Nii siis, vahele söömine, toejoomine, vahel tervitused, ja kõik oli väga ilus, kui ainult tee nende tervituste ajal nii kiirelt jahtunud poleks! Nii vedeti teelaus lõbusalt ja ühtlasi otstarbekohaselt umbes kaks tundi.

Pärast teelauda oldi veel vähe aega koos ja lahkuti siis enne 11. täiesti rahuldalt.

H.T.

=====

Eksamil.

Professor: Miks Te ma küsimase peale ei vasta?

Üliõpilane: Härra professor, ma raputasin ju pead!

Professor: Vabandage, ei kuulnud kolinat.

=====

Kunstiringi huviohtust.

Paastukuu 29. päeval korraldas Kunstiring avaliku huviohtu. Kava oli ohtuks üsna asjatundlikult ning mitmekesiselt koostatud, nii et see pidi rahuldama ka kõige rahutumad säälololejad.

Kava esimeseks ettekandeks oli P.R.G. ja H.T.G. ühendatud orkestrite avamarss, milline lõi erksa meeleolu kõikides. Järgnes T.T.G. õpilase L. Pekk' i referaat: "Keskkooli õpilaste ilu meelest" (ilmub meie lehes täielikult). Referent rääkis kõva, selge häälega nii et kõik võisid kuulda. Referaat iseenesest oli lühike, kuid selge ning käsitles päämiselt keskkooli ilu maitsest nii positiivsest kui ka negatiivsest küljest vaadatuna. Järgnesid klaveri-, viuli-, ja laulusoolod. Kõik võeti vastu kauakestva aplausiga.

Väikese vaheaja järele jätkati kava. Huvitavaks ning varem vähekuuldud ettekandeks oli klarnetisoolo klaveri saatel. Kerge, õhuline mänguriist suutis siiski kõita nii paljuid kuulajaid.

Kauakestva käteplagina kutsus esile Kunstiringi laulukoori ettekanne "Veeki Tiiu", mis oma hõogsa viisi ning lõbusate sõnadega selleks põhjust andis. Viimaseks ettekandeks oli Kunstiringi tantsugrupi ettekanne punases tulemeres. Nagu ahjus klaverisaate rütmis tulesädemeid hüplesid väikesed tantsijad.

Lõppeks tänas Kunstiringi juhataja kõiki väisureid lahke väisamise eest, ning südamliku tänu jäädvustamiseks kestvamaks hetkeks, ehtis iga lahkuja tegelase rinda punane tulp.

Ilus õhtu oli vahelduseks argipäevasele tööle, kuid kahju neist, kes ei viibinud sääl, sest oleks võimud olla rohkem inimesi.

M.H.

I-a klassi teoõhtu.

Mitte nädalaid, vaid kuid valitses juba klassis ärevus. Kuid mispärast siis? Aa... see'p see vigur ongi. Oli meie klassi esimene teoõhtu ja igauhe soov oli, et just see hästi õnnestuks.

Kõigil oli tegemist nii mis hirmus. Kuid kõigil oli ka küllalt tahet ja püsivust, et seda hästi korda saata. Ja kui neid mõlemaid on, siis võib julgesti loota, et kõik õnnestub, ja õnnestuski.

Mitmekordsete edasilükkamiste peale jäädi siis kindlaks ja valiti reedene päev, 14. märts, kell 6 õhtu.

Õhtu saabudes mängiti seltskondlikke mängu, seni kui külalised kogusid. Õpetajaid oli 14. Oldi elavad ja kõikide püüe oli õhtut nii huvitavaks ja miigavaks teha, kui see iganes võimalik. Oli elu ja oli lõbu.

Marsi saatel mindi lauda ja lasti maitsta, mida noored käed lauale olid kannud. Lauas oli veelgi lõbusam. Laulu oli lõpmata. Sääljuures töid klasside esindajad tervitasi oma klassidelt. Ka tehti veel ettepanek meie armastatud ja lugupeetud härra direktorile, kes haiguse pärast ei saanud meie keskel viibida, saata tervitustelegramm, kuhu kõik lauasolijad kirjutasid oma nimed. Oldi väga ülevas tujus, nii et raske oli lauas lahkuda. Siiski liiguti lõppeks jälle saali, kus algas pisike, kuid iseennasest huvitav S.Topeliuse näidend "Rinaldo Rinaldini, võitmata röövlipäälilik Apeniini mägedes." Suure juubeldusega võeti vastu Rinaldo Rinaldini (S.Falkenberg), kes oli tõsine röövlipääliliku tüüp. Oli sihvakas ja sirge, nii et paljud mustlasetüdrukud ja teisedki temasse armusid. Precioosa (R.Masing) istus kõrgel kaljuotsas, laulis sulava häälega ja helistas gitarret, mis kuuljate südameid hellusega täitis. Suure üllatusega võeti vastu valjuilmeline, vanamoeliselt riidetatud kooliõpetajanna pr. Vali (Bety Mesi).

Lõppeks veel pildistamine, mõningaid tantse ja ringmänge. Hääs tujus ja ülevas meeleolus pidime lahkuma ettenähtud ajal, viies kaasa üleva meeleolu, ehk küll soov oli veel kauem üheskoos viibida.

H. N.

Närvid on kultuuri märk, sellepärast - enam närvisid, enam närvisid!

A.H. Tammsaare.

Õpilaste edasijõudmine 1929./30. õ.-a.III veerandil.
(Sulgudes nrid tähendavad arvusid I poolaasta lõpul.)

Klas- sid.	Mitu õpi- last klassis.	Mitu nõr- ka nrid klassis.	Mitu nõrka iga õpilase kohta.	Mitu 3-	Mitmel õpi- lasel on kaks ja roh- kem nõrka.	Mitu cum lau- de't	Mitmel õpi- lasel pole nõrku.
I-a	41 (47)	61 (72)	1,5 (1,5)	71	20 (21)	- (-)	16 (19)
I-b	41 (45)	50 (66)	1,2 (1,5)	62	13 (19)	- (1)	22 (18)
I-c	44 (43)	75 (70)	1,7 (1,4)	80	23 (15)	- (-)	18 (14)
II-a	35 (34)	40 (28)	1,1 (0,8)	42	6 (5)	- (2)	17 (19)
II-b	36 (37)	34 (37)	1,1 (1)	47	12 (10)	1 (1)	23 (15)
II-c	34 (36)	34 (41)	1 (1,1)	63	11 (11)	- (1)	19 (16)
III-a	36 (35)	42 (21)	1,2 (0,6)	38	10 (6)	- (1)	12 (21)
III-b	37 (37)	43 (37)	1,2 (1,)	72	13 (10)	- (1)	17 (17)
III-c	35 (35)	55 (34)	1,6 (0,97)	51	14 (8)	- (-)	15 (15)
IV-a	26 (25)	20 (15)	0,77 (0,6)	20	5 (4)	1 (2)	17 (17)
IV-b	30 (30)	22 (30)	0,73 (1)	21	5 (7)	3 (2)	15 (15)
IV-c	29 (29)	25 (33)	0,9 (1,1)	50	6 (8)	- (-)	14 (9)
V-a	29 (29)	13 (17)	0,45 (0,6)	22	5 (3)	1 (1)	21 (18)
V-b	25 (24)	12 (10)	0,5 (0,4)	19	4 (3)	1 (1)	18 (20)
V-c	36 (37)	18 (19)	0,5 (0,5)	24	4 (3)	1 (1)	24 (22)
Kokku:	514(528)	544(530)	1,04 (1)	682	151 (133)	8 (14)	268 (255)

I-b klassi teeõhtu.

Kuna I-b kl. teeõhtu kohta on saadetud teine sõnumik, mis varemilmunust täielikum, avaldame ka selle. Toimetus.

Juba kuu aega enne teeõhtut keetsid I-b askeldused. Pidi ju teeõhtu ära peetama 15.veebruariil. Kõige enne arutati, missugune kava oleks kohane, missuguseid numbreid kavas näha jne.. Kui sellega oli jõutud lõpule, algasid harjutused. Kõik lõppeks valmis. Korraga tuleb V-a kl. vanem ja teatab meile, et nende teeõhtu olevat ka selle päeva peale määratud ning neil enne ära küsitud. Ei tahtnud kuidagi sellega leppida. Ja klassijuhataja pr. Hammer ei võtnud seda kuulda. Kuid viimaks pidime siiski mõjuvaid põhjusil alistuma. Ei tulnud meil ka kaua oodata, ainult 20. veebruarini.

Viimaks jõudis see kauaoodatud päev kätte, mis tekitas suuri rahutusi. Vaevalt said perenaised lõunal ära käia, kui ilmusid uuesti kooli, et valmistada kõike nii, et kutsutud külalised tunneksid endid kodus olevat ja et valdaks neid niisamasugune rõõm kui õpilasigi. Kella viieks oli kõik korras. Oodati ainult õpetajaid.

Varsti ilmuski esimene õpetaja - härra D.Koppel ning Õpilaspere vanem Paula Välba. Mängiti siis grammofoni ja muid seltskondlikke mängu. Vahepeäl mängiti ka tantsutükke, ja peagi olid kõik tantsukeerises.

Vahepeäl olid jõudnud rohkem õpetajaid kohale, eesotsas härra direktor J. Roos'iga. Läksime lauda. Lauas istusid 15 õpetajat. Kõik olid häas tujus ja igalt poolt vaatasid vastu naeratlevad näod.

Algasid kõned hr. direktor J. Roos'i, klassivanem pr. M. Hammer, hr. K. Vestberg'i, hr. V. Lombi ja teiste klassi esindajate poolt. Iseäranis olid hr. J. Roosi kõned täis helgeid kevadõisi, kus toonitati klassi headust ning iseseisvust. "Ja kord lahkudes tunnevad nad küllalt tugevana endid, et astuda karmale saatusole vastu..." Ühiselid olid kõned nii sügavsisulised, et ei jätnud õpilaste peale mõju avaldamata. Kõiki valdas kodune tunne. Hea on olla ühisel kodus mis on lihtne, kuid siiski nii väga, väga armas. Ei olnud meil midagi nii hiilgavat, kõik oli lihtsalt ja armsalt korraldatud. Kõõgisaaliks oli võetud muusikaklass. Lauas esines hr. K. Vestberg lauluga. Ka ühiselt lauldi mitmed laulud. Et üldiselt oleks kõikide tuju ühesugune, selleks oli laudade tiivad ühendatud punaste, siniste ja roheliste paeltega nii, nagu oleks need telefoni traadid mis annavad iga tuju odasi teistele. Pääle selle oli lauas veel käimas postitalitus, mis toimetas kätte 200 kirja. Seda mängu mängiti meie koolis esimest korda. Ja ta kujunes õige huvitavaks. Kui meil oleks veel olnud 200 kirja, ka need oleksime ära kirjutanud. Nii näiteks sai mõni õpetaja 42 kirja. Oli ju lõbus alata mõttevahetust mõne õpetajaga.

Lauas lahkudes asuti saali, kus lõbusat kirjavahetust jätkati.

Sellele järgnes kava. Kava oli õpilaste eneste juhatusel. Kavas oli kaks klaveri- ja laulusoolot, näidend ja plastika. Kava läks igapäevi hästi korda, võrreldes seda õpilaste eneste juhatusega. Ei olnud midagi, mis oleks jätnud erilist soovida. Kuulsin isegi õpetajate seast järgmisi märkusi: "Kunstiklass! Ei ole kava aega näinud niisugust klassi, kus igaüht valdab nii sõbralik tunne. Sellest klassist võib juba midagi loota tulevikus jne."

Pärast kava tantsiti ja varsti ilmus ka ülesvõtja. Peale pildistust algas jällegi tants. Tantsiti õpetajatega ja omavahel.

Korraga lööb kell 11. See oli vähe põrutav. Lahkuda nii ruttu ühisest armast kodust ei olnud kuigi meeldiv aga see osutus paratumataks, sest järgmine päev võis ju tulla uuesti kokku. Lahkuti ülevas meeleolus.

A.B.

=====
III-b klassi teoõhtu pühapäeval 23. III. 30.

On tavaline nähe, et ilmuvad takistused, kui tahetakse mingisugust klassiõhtut korraldada. Noh neid valupäevi tuli meie õhtul küll kõige enam kannatada, enne kui see kindlal päeval õigustatult tohtis teostuda.

Said eesõiguse kõik kõrgemal astmel seisvad organisatsioonid, klassid ja isegi vilistlased, öeldes, et neil olevat hädatarvilik just sel ja sel päeval pidada oma pidusid ja õhtuid, millise meie endale olime välja valinud. Lõppeks pahanud tõsiselt, ja meis tõusis mõõtnatu streigi-tahe kõigi vastolude vastu. Siis aga lahendus ometi kord see probleem sellega, et võisime 23. märts. sooritada oma kolmanda teoõhtu - klassiõhtu.

Tundus kevadet saalis ja kõrvalruumes. Osa kevad mõjustust meeleolus ja üldse selle õhtu õhustikis tuleb ka selle kuulsa "liblika-võrgu" arvesse panna, mis eraldas osa saali, koondades publiku suurest avarusest kodusesse, väiksesse keskkonda.

Liiga igav on tagant järele rääkida, et tantsisime ja mängisime palju ja elavalt - see on ju igale klassiõhtule iseenesestmõistetavalt omene.

Ehkki oleme humnitaar-klass, leidub meie hulgas majanduslikkude kalduvustega isikuid, kes pääle lõbutsemine ja külaliste lahkumise pidid "kraamima". Ja selle asemel, et nukralt lahkuda kell 11, tohtisime veel koristamise ettekäändel viibida kooliruumes.

Ei ole kunagi kuulnud olevat midagi, õigemini mingisugust olengut või klassiõhtut, millele kõik ühel häälel oode oleksid loonud. Muidugi oli see nii

meiegi klassiõhtu osavõtjaskonnas. Enamusele tõi see õhtu aga rõõmu ja meelitas välja kevadlikke, vabu naeratlusi. Isegi need, kellega "saatus" kolmandaveerandi näol halastamatult oli toiminud, needki unustasid õhtu kestel argipäeva koormavad, mured ja andusid üürikesele rõõmale.

M.L.

=====

II astme kohtu istung neljap. 27.märtsil kell 4 p.l.

=====

Õnnelikult ja hästi möödus esimene semester ning teise semestri esimene pool. Õnnelikult ja hästi nimelt selles suhtes, et selle aja jooksul ei tulnud ette õpilaste seas ühtki väärhõhet ega lubamatust. Vähemalt mitte nii suurt ja rasket, mis oleks viinud süüdlase kohtulaua ette. Ka õpilaspere liikme-maksu tasusid kõik ausalt, ilma et oleks olnud vaja kohtu kaudu sisse nõuda, nagu see eelmistel aastatel tihti juhtus. See näitab, et kohusetunne on juba "teataval määral" süvenenud õpilasisse. Ja kui algas viimane veerand, siis julgeti loota, et sel aastal pole tarvis kohtul üldse istungit pidada. Ent oli veel vara loota.

Vaevalt oline teinud mõne sammu viimasesveerandis, kui tuli kohtule kaebus korraldajalt A. Kull'ilt korrapidajate Marta Arvi I-a, Helmi Lehe I-b, Ilse Lepi'u III-a ja Meeta Tuvike'se II-b kohta, oma kohuste mittetäitmise pärast. On tõesti kahetsemisväärne, et õpilasil puudub kohusetunne, et nad ei suuda isegi neid ülesandeid täita, mis nad on vabalt oma päale võtnud.

II astme kohus, lugenud kaebuse läbi, määras istungid neljapäevaks 27. märts. kell 4. p.l. Ei tea, kas õpilased ei teadnud, millal kohtuistung on (kuna kuulutus oli kaunis väike ja tavaline, mis kadus täiesti teiste sekka) või ei olnud kella aeg sobiv; igatahes päältkuulajaid oli võrratult vähe, vaevalt paarkümmend. Isegi kaebalused polnud in corpore kohal, samuti puudus ka kaebaja A.Kull.

Kohus, kuulanud kaebajate seletusi, tegi järgmise otsuse: Ilse Lepik III-a mõisteti õigeks. Marta Arvi I-a - ühetunniline järelistumine laupäeval, Helmi Leht noomitus õpilaspere ees (kuna puudus isegi kohtust); kuid Meeta Tuvike'se kohta lükati kaebus edasi, sest et ta puudus haiguse tõttu.

Kohtu istung lõppes kell 5. p.l.

M.K.

=====

T.T.G. õpilaste isetegevusest.

=====

Nagu iga riik ja ühing nii ka õpilaspere töötab vastava põhikirja alusel, milline peab olema hästi koostatud.

Iga aasta on parandatud seda põhikirja, mõni aasta isegi niivõrt põhjalikult, et kinnitamata, nagu see sündis läinud aastal. Ei suuda kujutella, mille alusel töötas see õpilaspere ja tema organid, ent ometi ta töötas ja võrdlemisi intensiivselt. Nii mõnigi puudus parandati vastava komisjoni poolt ja veel viimasel hetkel märgati, et meil puudub kodukord, mille alusel teotseb esinduse revisjoni komisjon, vaatamata sellele, et see põhikirja punkt juba õpilaspere põhikirja loomispäevilt on päritud. Esindus astus selleks, et luua vastavat kodukorda, samme; valis vastava komisjoni. Komisjon töötab praegu kodukorra kallal ja varsti tuleb see esindusesse kinnitamiseks.

Teiseks olulisemaks punktiks oli esinduses Kooli noorsoo ühingu põhikirja arutamine. Peab mainima, et põhikiri oli koostatud kord väljasurnud Koolinoorsoo liidu põhikirja alusel ja haaras oma alla kõik Tartu keskkoolid ja nende tegevuse. Meie esindus reageeris sellele põhikirjale vastupidises suunas. Kui meie peaksime astuma sellise ühingu liikmeks ja töötama selle põhikirja alusel, hävimeksid või saaksid killustatud meie organiseeritud ringid ja õpilaspere, millised praegu esinevad tervikutena.

Et aga tingimata vajalik on keskkoolidevaheline läbikäimine, leidis esindus selleks uue abinõu: koostada keskvalitsus õpilaspere vanemast. Viimased tuleksid kokku, kui on arutada mõni tähtsam keskkoolidevaheline küsimus. Sellest teatab iga õpilaspere vanem oma koolis ja saadab esindajad vastavatele aladele, kui see on vajalik. Nii moodustaks iga üksik kool omaette föderatiivse

valitsus. Selline kord ei takistaks iseseisvat ja sõltumatut tööd koolis. Loomalikult töötab selline organ põhikirja alusel, millises on loeteldud alad, mis puutuvad keskvalitsuse kompetentsi.

Mainimisväärt on ka äsja asutatud klasside omavalitsus. Olgugi et neil puudub veel vastav kodukord, on nad juba astunud tegevusse. Haridusejuhid on muretsenud pileteid teatriisse ja hoolitsenud selle eest, et õpilased saaksid võtta osa mitmesugustest näitustest. Näib ka üldkorraldajal olevat kergem kui teostevad klasside korraldajad.

Klasside omavalituse kodukord on praegu komisjonis, tuleb varsti esindusse kinnitamiseks.

Kaunis laialdast tähelepanu on võitnud Muusikaring. Vaatamata sellele, et koolis leidub alati kaunis suur hulk muusikaliste kalduvustega õpilasi, puudus meil vastav ring. Et arendada neid kalduvusi edasi ning katsuda mõne juures ellu, loodi Muusika-ring.

Ringi põhikiri on juba esinduses ja õpetajate nõukogus kinnitatud. Järgmisena ilmub midugi tegevuskava ja oelarve ning ring võib alata teotsomist, milleks soovime talle edu.

Tartus, 31.III.30.

Al.

Üks unustatud raamat.

See unustatud raamat on T.T.G. kümne aasta juubeli-album.

Kui suure õhinaga teda koostati läinud sügisel, kuidas kaaluteldi, kuipalju trükkida, kuidas seda võimalikult nägusaks teha, kuipalju raha selle alla kinnipanna jne.

Ühelt poolt oldi sellele vastu pessimistlikum, teiselt poolt optimistlikum; rehkendati sellega, et vähemalt poolt õpilased ostavad albumi, siis vilistlased, lastevanemad, ligemad tuttavad, kes tunnevad kaasa kooli huvidele jna. Nii siis ei trükitudki albumit väga vähe, kalkuleeriti, et jätkuks parajasti kõigile võimalikele soovijale.

Nüüd on möödunud 1/3 aastat. Ja see ilus raamat on juba täiesti unustusehõlma vajunud. Ükski nagu ei teakski selle olemasolu.

See on kurb.

Õiget hooaega ei ole sel raamatul õieti kunagi olnud; ka siis mitte, kui ta ilmus. Kuid see ei või nii olla. See on meie huvi pankrot oma kooli mineviku ja tuleviku väljavaadete vastu.

See raamat ei tiki ju kellelegi peale, sest ta teab, et kord tulevad need, kes praegu veel aru ei saa selle raamatu kui kultuurajaloolise dokumendi tähtsusest, otsivad selle arhiivi tolmast üles ja viivad kallistades koju, et säilitada seda kui parimat mälestist oma koolist, kus on veedetud rõõma- ja väärt-päevi. See on siis, kui meie noored kooliõpilased on jooksnud elus esimesed sarvenukid maha ja kui endine kool on taandunud juba teatava vahemaa taha, sest on ju teada, et lähidalt vaadatuna ei paku mingi ese täieliku kogupilti, niisamuti kui on teada, et ajaloolisi sündmusi saab õieti hinnata ikka teatava ajalise kauguse tagant.

Raamat on muretu oma menu pärast, sest ükskord pole teda laos teips mitte enam.

Kuid kelle näod venivad tulevikus pikaks, on need, kes otsivad seda raamatut mõne aja pärast kui haruldast rariteeti, mida ei saa osta enam mingi hinna eest.

Seepärast kas ei oleks mõistlikum, kui see raamat võtta juba selaastal endaga kaasa ja paigutada aukohale oma raamatukappi.

T.

Kooli kaunistustest.

Meie kooli ilustamiseks on deponeeritud kolm pronksist valatud kuju kujur A. Starkopf'ilt (fontään, laps hülgega, laps kilpkonnaga) ja kunstnik Eric-Adamson'ilt kaks maali (natüür-mort ja maastik). Kujud on paigutatud kooli fuajeesse, maalid aga joonistusklassi tagaseinale. Need kunstiteosed aitavad suuresti vääristada

meie ruume, tänu kunstnikkude vastutulekule ja meie joonistuseõpetaja ja kooli-
direktori aktiivsusele ja ilumaitsele.

Kuuldust ja nähtust.

Mis puutub sellesse "diplomantiasse" koolis, siis oleks õigem öelda mõnir-
gate õpilaste "diplomantiasse" teatavas klassis. Ma kahtlen väga, et meil koolis
on palju sääraseid "diplomante". Usun kindlasti, et see, kes sellest "diplomantias-
t" kirjutab, võib sääraseid leida ainult oma klassist. Mina vähemalt ei tea oma
klassis ja nii mõneski teises klassis säärast "diplomanti", kes õpetajaid
silmategemisega "ära toovad", et teda siis järeleandlikuks muuta. Juba sello-
pärast ei ole see "diplomantia" kuigi usutav, et meil pole sääraseid nõrku
natuure, kes silmategemise pärast iga õpilase soove täidavad. Ent kui see tõesti
nii on, et naeratawa näoga teisele lähenetakse ja omakasuks midagi välja pressi-
takse, siis on see küll üks alatu tegu. Usun, et kui siin tõesti tegemist oli
silmategemisega, siis õpetaja seda kindlasti ei pannud tähele. Kuulates õpilase
soovi ta leidis, et võib vastu tulla sellele palvele, ja õpilane muidugi
pidas kõike silmategemise mõjuks.

See diplomantia, mida mina koolis tähele olen pannud, on sirgjooneline ja
selge, ilma ühegi teeta. See on süütu iseloomuga, ja alati saavutatakse seda, mida
soovitakse, olgugi et vahel enne palju vacva peab nägema.

o o

Kirjandusringi kirjandusõhtu 6-III.30 jättis ettekannote suhtes muidugi
soliidi mulje, kuid korrast ei saa meie õpilased, nende suurte kõnede ja manit-
suste pääle vaatamata veel aru. Kuid ehk tahetakse just nende kõnede kiuste
korda rikkuda? Igatahes on see lahendamata küsimus. Mii võis huvitava kõne ajal
näha õpilasi istumas seljaga kõneleja poole. See on meil kõige uuemaks kombeks
ja on juba kanis laialt maad võtnud. Ei tea, kas neid võõraid selleks siia kutsu-
takse, et näidata, kuidas meil seljaga kõneleja poole istuda osatakse. Jutuaja-
misest ja naermisest ei maksa muidugi kõnelda, sest see pole meil midagi uut.
Eriti torkas silma kasvatusriiete väljavõtul. Tormati ettevaatamata võõras-
tele tagant pääle. Pärast kuulsin ütelist, mis oli meelega valjuilt öeldud, et
meie õpilased olevat kui mõirgav metsloomade kari. Ei tea, kas tahetakse alati
sääraseid sõnu enestele öelda lasta. Oleks küll ülim aeg ennast kokku võtta, ja
kui muidu ei saada lahti oma metsikusest, siis võiksid need mõneks päevaks
metsa minna ja sääl siis karjuda niikaua, kuni taju mööda läheb. Niikaua kui nad
aga tsiviliseeritud rahva keskel elavad, peaksid nad endid viisakamalt ülal
pidama.

o o

Enesek.-ringi vaidluskoosolekud käivad täies hoos. Juba esimesest koosolekust
kus ette kantud referaat ja mõned küsimused esitati, teatati suurematele rahvahulka-
dele "Postimehes". Olevat suurejooneline vaidluskoosolek olnud huvitavale teemile.
Vaidlusest olevat õpilased elavalt osa võtnud. Sel korral ei olnud elavast vaidlu-
sest juttugi, seda võib aga küll öelda teise õhtu kohta. Aga noh ajalehes võib ju
nii mõndki kirjutada. Juhtub ka nii, et ajalehes sündmusist nagu möödunuist kirju-
tatakse, kuni nad tõelikult alles mõne päeva pärast sünnivad. Kui see tõelik sünd-
mus möödab on, siis ootad arvustust asjata; seda võid leida mõni päev varem ilmu-
nud lehest, muidugi armastusväärses valguses.

Nüüd on siis ka ajakirjas avaldatud vaidluse sõnade tagavara otsas ja ei
taheta seda muidugi tunnustada, siis arvatakse suurejooneliselt, et ei ole tarvilik
vastata - ja lõpp. Kui oled pankrotis ega siis seda veel näidata tohi, see on äri-
mehelik võte. Peab viinse võimaluseni ennast suurena näitama ja võitlusest välja
astuma suursugusena, siis ei saada su kaotusest arugi.

Muidugi arvatakse, et ma ei oska muud tehagi, kui kõiki pahesid üles otsida
ja päevavalgele tuua. Kuid ei või ju ainult hääd kirjutada. Kuna häast kirjutajaid
külluses on ja imelikult just mulle need halvad omadused eriti silma paistavad, siis
kirjutan ka neist. Seda ei maksa mulle pahaks panna, sest vanasõna ütleb: "Millest
süda mõtleb, sellest suu räägib", mul seekord ei räägi küll suu, vaid kirjutab
sulg.

